

Novine u jurisprudenciji Suda Bosne i Hercegovine

Pripremila: Emira Hodžić, Sud BiH

Uvod

U Sudu Bosne i Hercegovine je tokom 2014. godine, kao i prethodnih godina, naglašeno procesuiranje predmeta ratnih zločina u okviru Odjela I ovog Suda, a u skladu s Državnom strategijom za rad na predmetima ratnih zločina. Primjena člana 7 EKLjP-a je pitanje od velikog značaja za Sud BiH u ovim predmetima, a posebno nakon što je ESLjP donio odluku u predmetu *Maktouf i Damjanović protiv BiH*. Ono je imalo odjeka kako u pravosudnoj zajednici u Bosni i Hercegovini, tako i na međunarodnom nivou. Kada je u pitanju Odjel II za organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju osjetna je tendencija češćeg procesuiranja predmeta organizovanog kriminala u vezi s prometom opojnih droga, zatim finansijskih krivičnih djela, kao i terorizma. U predmetima Odjela II apelaciona vijeća su razmatrajući prvostepene odluke u okviru žalbenih prigovora najčešće analizirala da li postoji povreda člana 6 EKLjP-a. U okviru Upravnog odjeljenja Suda aktuelni su predmeti u kojima se u upravnom sporu vrši preispitivanje mjera izuzetnog produženja nadzora nad strancima, naročito u vezi člana 5 EKLjP-a.

Iz prakse Suda BiH izabrane su odluke u kojima se razmatra postojanje povrede iz gorepomenutih članova EKLjP-a, i to presuda broj S1 2 K 002596 14 Kž 25, rješenje broj S1 2 K 012648 14 Kž 2 iz krivične oblasti, te presuda broj S1 3 U 016463 iz upravne oblasti.

Presuda broj S1 2 K 002596 14 Kž 25 od 12.06.2014. godine

Činjenični opis

Optuženi Č.H. i N.P. su se optužnicom teretili da su zajedno počinili teroristički čin nanošenja velike štete objektu Bosne i Hercegovine, pri čemu je umišljajno života lišena jedna osoba. Također je navedeno da su optuženi počinjenjem ovog čina za cilj imali prisiljavanje organa vlasti Bosne i Hercegovine da nešto izvrše, kao i ozbiljno zastrašivanje stanovništva i ozbiljnu destabilizaciju osnovnih političkih, ustavnih i društvenih struktura Bosne i Hercegovine.

Odluka

Presudom Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 002596 11 K od 20.12.2013. godine optuženi Č.H. oglašen je krivim da je radnjama opisanim u prvostepenoj presudi počinio krivično djelo terorizam iz člana 201 stav 3 u vezi stava 5(a), (d) i (f) KZ BiH.

Optuženi je osuđen na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 45 godina. Istom presudom drugooptuženi N.P. je na osnovu člana 284(c) ZKP BiH oslobođen optužbe da je radnjama opisanim u prvostepenoj presudi počinio krivično djelo terorizam iz člana 201 stav 3 i 4 u vezi stava 5(d) i (f) u vezi stava 1, sve u vezi člana 29 KZ BiH.

Odlučujući u okviru žalbenih navoda odbrane optuženog Č.H. Apelaciono vijeće Suda BiH je donijelo presudu kojom se odbija kao neosnovana žalba Tužilaštva BiH te je potvrđena prvostepena presuda u oslobađajućem dijelu u odnosu na N.P., dok je žalba odbrane optuženog Č.H. uvažena te je prvostepena presuda u osuđujućem dijelu ukinuta i određeno je održavanje pretresa pred Vijećem Apelacionog odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine.

Iz obrazloženja

Odlučujući o više žalbenih prigovora Odbrane Apelaciono vijeće je našlo da je u konkretnom slučaju, kroz povredu načela jednakog postupanja, došlo do povrede prava na odbranu optuženog, čime su dovedene u pitanje zakonitost i pravičnost krivičnog postupka.

Razmatrajući, između ostalih, i prigovor Odbrane da je u toku prvostepenog postupka Odbrani bio onemogućen pristup dokazima, Apelaciono vijeće je, imajući u vidu praksu ESLjP-a, u ovoj odluci zauzelo stav da je jedna od osnova pravičnog suđenja iz člana 6 EKLjP-a u krivičnim postupcima „*equality of arms*“, odnosno jednakost u postupanju između optužbe i odbrane. Apelaciono vijeće je zaključilo da član 6 stav 1 propisuje da se Odbrani objelodane svi dokazi koji su u posjedu tužilaštva, ističući i koje su to procesne garancije i mogućnosti odbrane u pogledu dokaza u smislu načela jednakosti u postupanju.

Nije prihvaćeno obrazloženje prvostepenog vijeća da je Odbrani dovoljno dostaviti dokaze koji su navedeni u optužnici, budući da pravo odbrane nije ograničeno samo na one dokaze koje Tužilaštvo ima namjeru koristiti za potvrdu svojih teza. Apelaciono vijeće je zaključilo da je prvostepeno vijeće u situaciji kada su određeni dokazi Odbrani uskraćeni i više od pola godine nakon početka glavnog pretresa moralo poduzeti konkretnije i odlučnije korake kako bi se spriječilo kršenje prava Odbrane.

U odluci se navodi da se u konkretnom predmetu radi o velikom broju dokaza koji su Odbrani dostavljeni segmentirano u kasnijim fazama postupka, a koji su za Odbranu bili od izuzetne važnosti, uslijed čega je ispitivanje svjedoka Optužbe bilo u znatnoj mjeri otežano na način da se zbog neblagovremenog dostavljanja dokaza bitnih za pripremanje za saslušanje pojedinih svjedoka branioci nisu mogli adekvatno pripremiti za ispitivanje. Pored toga, prvostepeno vijeće je Odbrani ograničilo obim pitanja koje je mogla postaviti tim svjedocima, uz obrazloženje da će kasnije moći biti pozvani kao svjedoci Odbrane, a takav prijedlog Odbrane je kasnije odbijen.

U istoj odluci, Apelaciono vijeće je utvrdilo da optuženi u dva navrata nije prisustvovao nastavcima glavnog pretresa, te su pretresi održani bez njegovog prisustva. U prvom slučaju odsustvo je bilo neopravdano, dok je u drugom slučaju zaključeno da je odsustvo optuženog bilo opravdano. Imajući u vidu relevantne odredbe ZKP BiH, kao i praksu ESLjP-a u pogledu suđenja *in absentio* u kojima se pravi razlika između opravdanog i neopravdanog odsustva, Apelaciono vijeće je zaključilo da u slučaju opravdanog odsustva nije postojala mogućnost da se pretres održi bez prisustva optuženog. Propust prvostepenog vijeća nije mogao biti konvalidiran dostavljanjem transkripata sa suđenja, budući da je optuženom uskraćena mogućnost da ispita svjedoke, pa je time došlo do povrede prava na odbranu kao sastavnog dijela člana 6 EKLjP-a.

Rješenje o ukidanju prvostepene presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 012648 14 Kž 2 od 05.11.2014. godine

Činjenični opis

Optužnicom Tužilaštva BiH optuženi S.H. se teretio da je postao član organizovane kriminalne grupe koja je tokom 2012. godine i do marta 2013. godine, zbog stjecanja protivpravne imovinske koristi, djelovala na području Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije i Albanije s ciljem vršenja krivičnih djela koja su u vezi s neovlaštenom međunarodnom kupoprodajom, slanjem, posredovanjem i isporukom opojne droge marihuana, koja je važećim zakonskim propisima proglašena opojnom drogom.

Odluka

Presudom Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 012684 13 K od 29.04.2014. godine optuženi S.H. oglašen je krivim za krivično djelo organizovani kriminal iz člana 250. stav 4. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), u vezi s krivičnim djelom neovlašteni promet opojnim drogama iz člana 195. stav 1. KZ BiH počinjeno na način opisan u izreci presude, za koje krivično djelo je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine.

Odlučujući po žalbi na pomenutu presudu, Apelaciono vijeće Suda BiH je donijelo rješenje broj S1 2 K 012648 14 Kž 2 od 05.11.2014. godine o ukidanju presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 012684 13 K od 29.04.2014. godine, te je određen pretres pred Apelacionim vijećem.

Iz obrazloženja

U konkretnom slučaju Apelaciono vijeće je u odnosu na nekoliko odlučnih činjenica na koje je ukazano žalbom zaključilo da se žalbom osnovano ukazuje da pobijana presuda ne sadrži jasne razloge o tim odlučnim činjenicama kao bitan element presude.

Prema ocjeni Apelacionog vijeća pobijana presuda, između ostalog, ne sadrži jasne razloge o odlučnim činjenicama od kojih ovisi postojanje samog krivičnog djela, pa je prema tome učinjena bitna povreda Zakona o krivičnom postupku, član 297 stav 1(k), odnosno povrijeđeno je pravo na obrazloženu sudsku presudu iz člana 6 EKLJP-a.

Apelaciono vijeće je istaklo da se optuženom na teret stavlja krivično djelo organizovanog kriminala koje podrazumijeva djelovanje u grupi za organizovani kriminal. Nadalje je konstatovano da u pobijanoj presudi postoji obrazloženje na temelju kojih dokaza je utvrđeno postojanje grupe za organizovani kriminal koja se bavila neovlašćenom proizvodnjom opojne droge. Međutim, kako se u samoj izreci pobijane presude navodi da je optuženi „...pristupi ... grupi za organizovani kriminal...“, to prema stavu Apelacionog vijeća pobijana presuda u obrazloženju ne sadrži nijedan navod ili zaključak iz kojeg bi bilo vidljivo utvrđenje prvostepenog vijeća da je optuženi u momentu pristupanja pomenutoj grupi postao svjestan da njegove radnje doprinose ostvarivanju cilja zbog kojeg je grupa formirana.

Vijeće je u svojoj odluci istaklo da je pravo na obrazloženu sudsku odluku jedno od osnovnih prava unutar prava na pravično suđenje iz člana 6 EKLJP-a, iako ne čini integralni dio tog člana. Prilikom obrazlaganja svog stava Vijeće se pozvalo na stavove i praksu ESLJP-a i Ustavnog suda BiH. Prema mišljenju Apelacionog vijeća, presuda čije obrazloženje ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama i koja ne daje obrazloženje u pogledu pitanja koja su pred sudom pokrenuta ne zadovoljava standard prava na pravično suđenje.

Presuda broj S1 3 U 016463 od 27.06.2014. godine

Činjenični opis

Tužilac I.A., državljanin Republike Sirije, pokrenuo je upravni spor u cilju ispitivanja zakonitosti rješenja Ministarstva sigurnosti BiH broj UP-2-06-07-2-48/14 od 23.06.2014. godine kojim je odbijena kao neosnovana žalba tužioca izjavljena protiv rješenja Službe za poslove sa strancima kojim je tužiocu izuzetno produžena mjera nadzora do udaljenja stranca iz zemlje, a radi osiguranja izvršenja rješenja o protjerivanju i u cilju sprečavanja slobodnog i neograničenog kretanja, jer je utvrđeno da imenovani predstavlja prijetnju po nacionalnu sigurnost BiH.

Odluka

Nakon što je ispitao zakonitost osporenog rješenja u granicama zahtjeva iz tužbe, Sud je utvrdio da su u istom sadržani valjani razlozi za takvu odluku, koje razloge jer uvažio i Sud, te je tužba odbijena.

Iz obrazloženja

Pored ispitivanja tužbe u skladu s važećim odredbama Zakona o upravnim sporovima BiH, Sud je odlučujući po tužbi tužioca ispitivao i da li su u postupku donošenja osporenih rješenja narušena prava tužioca zagaranovana članom 5 stav 1(b) i (f) Evropske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, kao i člana 9 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Prilikom donošenja odluke Sud se pozvao na presudu ESLJP-a u predmetu *Al Husin protiv Bosne i Hercegovine* od 7. februara 2012. godine. Imajući u vidu standarde iz pomenute presude, Sud je zaključio da je tuženi organ pravilno ocijenio da tužilac i dalje predstavlja prijetnju po nacionalnu sigurnost BiH, obzirom na razloge i činjenice koje se odnose na djelovanje i ličnost tužioca, te da je izrečena adekvatna mjera, a ukidanjem ili određivanjem blaže mjere ne bi se mogla postići svrha nadzora nad tužiocem.

Sud je istakao da su Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu propisani uslovi za ulazak, boravak i kretanje stranaca, kao i uslovi za prihvatanje, stavljanje pod nadzor i protjerivanje stranca iz BiH. S tim u vezi, pravo stranca da ostane u određenoj zemlji ulazi u djelokrug javnopravnih ovlaštenja države koje je uređeno citiranim Zakonom, na osnovu utvrđenog međunarodnog prava i saglasno ugovornim obavezama, uključujući i Evropsku konvenciju, te je isključivo pravo svake pojedinačne države da cijeni i propisuje uslove pod kojim se strancu može odobriti da boravi na njenoj teritoriji, kao i mjere ograničavanja prava stranaca, s tim da sigurnosnu provjeru za stranca provode nadležni organi u skladu sa zakonima te zemlje.

U skladu s članom 9 stav 4 Pakta o građanskim i političkim pravima, Sud je uzeo u obzir sve relevantne faktore neophodne za procjenu zakonitosti izrečene mjere nadzora tužiocu, a posebno pravo slobode kretanja i slobode izbora svoga mjesta boravka svakog ko zakonito boravi na teritoriji jedne države, te je zaključio da, u skladu sa stavom 3 člana 12 citiranog Pakta, navedena prava mogu biti predmet samo zakonom predviđenih ograničenja koja su nužna za zaštitu nacionalne sigurnosti, javnog poretka, javnog zdravlja ili javnog morala, ili prava i sloboda drugih lica, i u skladu s drugim pravima priznatim ovim Paktom. Imajući u vidu navedeno, Sud je zauzeo stav da se tužiočevim zakonitim stavljanjem pod nadzor i produženjem nadzora ne vrijeđaju ljudska prava, jer država ima pravo da prema tužiocu preduzima zakonom propisane mjere na način i po postupku kako je to određeno osporenim rješenjem, prema Zakonu o kretanju i boravku stranaca i azilu, Ustavu BiH i praksi ESLJP-a.

Sud je stoga ocijenio da nema mjesta prigovoru tužioca, koji se poziva na presude ESLJP-a *Mikolenko protiv Estonije*, aplikacija 10664/05, te *A. i drugi protiv UK* aplikacija 3445/05 i *Saadi protiv UK*, aplikacija 13229/03, pri tome ističući da nema povrede člana 5 stav 1(f) EKLJP-a obzirom da nema ni naznaka da su vlasti djelovale s lošom namjerom, ili da je ocjena dokaza bila puka formalnost, te da je aplikant bio pritvoren u neodgovarajućim uslovima odnosno da je njegovo pritvaranje bilo proizvoljno. Također, produženje mjere nadzora u konkretnom slučaju u skladu je s domaćim zakonima, ali i s Evropskom konvencijom i njenim Protokolima, te je opravdano i zasnovano na procjeni nadležne Agencije, što je uzeto u obzir i prilikom svakog odlučivanja i produžavanja ove mjere. Obavještajno-sigurnosna agencija, u skladu sa svojom nadležnošću, prikuplja informacije i podatke i vrši sigurnosnu provjeru i o tome sačinjava izvještaje koje dostavlja nadležnim državnim tijelima, uključujući i Sud Bosne i Hercegovine.